

IX.

GOVOR PAPE PAVLA VI. U UJEDINJENIM NARODIMA

(NEW YORK, 4. LISTOPADA 1965.)

U času kad uzimamo riječ pred ovim auditorijem jedinstvenim na svijetu, želimo izraziti najprije našu duboku zahvalnost gospodinu Thantu, vašem Generalnom Tajniku koji nas je pozvao da posjetimo Ujedinjene Narode prigodom 20. obljetnice ove svjetske ustanove u službi mira i suradnje među narodima cijeloga svijeta.

Hvala također Predsjedniku skupštine, gospodinu Amintoru Fanfaniju, koji nam je od prvog dana preuzimanja dužnosti uputio vrlo ljubazne riječi.

Hvala vam svima ovdje prisutnima za vaš blagonakloni prihvata. Svakome od vas izražavamo naš srdačni i poštovanja pun pozdrav. Vaše prijateljstvo nas je pozvalo i prima nas na ovaj skup: dolazimo k vama kao prijatelj.

Povrh osobnog poštovanja donosimo vam i pozdrav Drugog vatikanskog sabora, sada okupljenog u Rimu i kojega su kardinali, koji nas prate, najizvrsniji predstavnici.

U njihovo kao i u naše osobno ime, svima vama poštovanje i pozdrav.

Jednostavnost i veličina jednog susreta

Ovaj susret, vi ste toga svi svjesni, izražava dvostruko obilježje: u isti mah obilježen je jednostavnošću i veličinom. Jednostavnošću jer onaj koji govori čovjek je kao i vi. On je vaš brat, dapače najmanji među vama koji predstavlja suverene države, jer je zaodjenut - ako želite da nas promatrate s te točke gledišta - tek neznatnom i gotovo simboličnom vremenskom suverenošću: nužni minimum da bi mogao vršiti svoje duhovno poslanje i uvjeriti one koji s njim razgovaraju da je neovisan od svake zemaljske suverenosti. On nema nikakve vremenske moći, nikakve ambicije da se s vama natječe. Doista, nemamo nikakvih zahtjeva,

ne postavljamo nijednog pitanja, osim što možda želimo izraziti jednu želju, zamoliti dopuštenje: dopuštenje, naime, da možemo služiti u okvirima svoje nadležnosti, nezainteresirano, s poniznošću i ljubavlju.

To je prva izjava koju želimo izraziti. Kako vidite ona je tako jednostavna da bi mogla izgledati kao beznačajna za ovaj skup naviknut rješavati najvažnije i najteže probleme.

Pa ipak, kažemo vam, i vi to dobro osjećate, ovaj čas je obilježen izvanrednom veličinom: velik je za nas, velik je za vas.

Najprije za nas. Oh! Vi dobro znate tko smo mi. Bez obzira kakvo je vaše mišljenje o rimskom Prvosvećeniku, poznato vam je naše poslanje: mi smo nositelji poruke za cijelo čovječanstvo. I mi to nismo samo u naše osobno ime i u ime velike katoličke obitelji, nego također i u ime braće kršćana koji s nama dijele osjećaje koje ovdje izražavamo, na poseban način onih kojima se svidjelo posebno nas zadužiti kao svoga tumača. I kao što glasonoša koji na kraju dugog putovanja predaje pismo koje mu je povjereno, tako smo i mi svjesni da proživljavamo - iako kratak - izuzetno sretan trenutak u kojem se ispunjava zavjet koji nosimo u srcu već gotovo dvadeset stoljeća. Da, vi se toga sjećate. Mi smo već vrlo dugo na putu i nosimo sa sobom dugu povijest; ovdje slavimo završetak napornog hodočašća u potrazi za razgovorom sa cijelim svijetom od dana kada nam je bilo naređeno: »Idite, nosite Radosnu vijest svim narodima«. A vi ste oni koji predstavljate sve narode. Dopustite nam reći da imamo za vas poruku, da, jednu radosnu poruku da predamo svakome od vas.

Moralna i svečana potvrda

1. Naša poruka želi u prvom redu biti moralna i svečana potvrda ove Ustanove. Ova poruka proizlazi iz našeg povijesnog iskustva. Kao »ekspert u ljudskosti« donosimo ovoj Organizaciji priznanje naših posljednjih prethodnika, priznanje cijeloga katoličkog episkopata i naše, je smo uvjereni da ova Organizacija predstavlja nužni put suvremene civilizacije i svjetskog mira.

Govoreći ovo svjesni smo da govorimo u ime mrtvih i živih: mrtvih, palih u strašnim ratovima prošlosti koji su sanjali o slozi i miru u svijetu; živih, koji su preživjeli i koji unaprijed osuđuju u svojim srcima one koji bi pokušali da obnove ratove, i još drugih živih: današnjih mladih generacija koje s povjerenjem idu naprijed, čekajući s pravom bolje čovječanstvo. Govorimo također u ime siromašnih, razbaštinjenih, nesretnih, onih koji teže za pravdom, za dostojanstvom života, za slobodom, za blagostanjem i napretkom. Narodi se okreću prema Ujedinjenim Narodima kao prema posljednjoj nadi sloge i mira: usuđujemo se donijeti ovdje, zajedno s našim, njihov prilog časti i nade. Evo, zato je ovaj čas i za vas tako

velik.

Jedni i drugi

2. Znamo da ste toga potpuno svjesni. Slušajte sada nastavak naše poruke. Cijela je okrenuta prema budućnosti. Građevina koju ste izgradili ne smije nikada više biti porušena: ona mora biti usavršena i prilagođena zadacima koje će povijest svijeta pred nju postaviti. Vi predstavljate jednu etapu u razvoju čovječanstva: odsada je nemoguće vraćati se, treba ići naprijed.

Mnoštvu država koje više ne mogu ignorirati jedna drugu, vi predstavljate vrlo jednostavan i plodan način supostojanja. Evo toga načina: u prvom redu vi priznajete i razlikujete jedne i druge. Vi državama sigurno ne dajete njihovo postojanje, ali svakoj naciji dajete dostojanstvo da zasjeda u uređenoj skupštini naroda; dajete priznanje visoke moralne i juridičke vrijednosti svakoj nacionalnoj suverenoj zajednici i jamčite joj časno međunarodno građansko pravo. Već je to velika usluga učinjena za stvar čovječanstva: dobro odrediti i priznati nacionalne subjekte u svjetskoj zajednici; uspostaviti ih u juridičkim uvjetima koji im osiguravaju priznanje i poštovanje svih, i odakle se može izvesti sređen i stabilan sistem međunarodnog života. Vi potvrđujete veliko načelo da odnosi među narodima moraju biti razumno uređeni putem pravednosti, prava i pregovora, a ne silom ni nasiljem, ni ratom kao niti strahom i prevarom.

Tako to mora biti. I dopustite da vam čestitamo što ste imali mudrosti otvoriti pristup u ovaj skup mladim narodima, državama koje su nedavno stekle nacionalnu nezavisnost i slobodu; njihova prisutnost ovdje dokaz je općenitosti i velikodušnosti koje nadahnjuju načela ove ustanove.

Tako to treba biti. To je naša pohvala i naša želja i, kao što vidite, mi to ne unosimo izvana, one proizlaze iz nutrine, iz genija vaše ustanove.

Jedni s drugima

3. Vaš statut ide još dalje: i naša poruka ide naprijed zajedno s njim. Vi postojite i radite da bi ujediniili narode, da bi povezali države. Prihvatimo formulu: da bi stavili zajedno jedne s drugima. Vi ste jedno udruženje. Vi ste most među narodima. Vi ste mreža među državama. Usudili bismo se reći da vaše obilježje odražava na neki način u vemenskom redu ono što Katolička Crkva želi biti u duhovnom redu: jedna i općenita. Ne može se zamisliti ništa uzvišenije na prirodnom planu, u ideološkoj izgradnji čovječanstva. Vaš poziv je stvaranje bratimljenja, ne samo među nekolicinom naroda, nego među svim narodima. Težak pothvat?

Bez ikakve sumnje. Ali takav je vaš pothvat, takav je vaš vrlo plemeniti pothvat. Tko ne vidi potrebu da se stigne tako progresivno do ustanovljenja jednog autoriteta koji bi mogao uspješno djelovati na juridičkom i političkom planu?

Ovdje ponovo ponavljamo našu želju: idite naprijed! Rekli bismo još i više: djelujte tako da privedete k sebi one koji bi se od vas odvojili; proučavajte načine kako bi časno i lojalno pozvali u savez bratstva sve koji mu još ne pripadaju. Postupajte tako da oni koji su vani žele i zavrijede zajedničko povjerenje i budite velikodušni da im ga iskažete. I vi koji imate sreću i čast da zasjedate u ovom skupu miroljubiva zajedništva poslušajte nas: ovo međusobno povjerenje koje vas sjedinjuje i omogućuje vam da ostvarite dobre i velike stvari, postupajte tako da ono nikada ne bude ugroženo, da nikada ne bude izdano.

Ne jedan iznad drugoga

4. Logika ove želje koja je svojstvena, može se reći, strukturi vaše Organizacije, potiče nas da je dopunimo drugim formulama. Evo ih: da nitko, ukoliko je član ove zajednice, ne bude uzdignut iznad drugih: ne jedan iznad drugoga. To je formula jednakosti. Mi znamo, bez sumnje, da treba promatrati i druge čimbenike osim obične pripadnosti vašoj ustanovi. Ali jednakost je sastavni dio njezina ustrojstva. Ne da ste svi jednaki, ali ovdje vi to postajete. Može biti da je to za mnoge od vas čin velike kreposti: dopustite nam to reći, nama, predstavniku jedne religije koja ostvaruje spasenje po poniznosti svog božanskog Utemeljitelja. Bez poniznosti nije moguće biti brat. Oholost, koliko god ona izgledala neizbježna, je ona koja izaziva napetost i borbe prestiža, nadmoći, kolonijalizma, sebičnosti: ona uništava bratstvo.

Nikada više jedni protiv drugih

5. A ovdje naša poruka dosiže vrhunac. Najprije negativno: vi očekujete od nas riječ koju mi ne možemo izgovoriti a da ne budemo svjesni njezine težine i njezine svečanosti: nikada više jedni protiv drugih, nikad, nikada više! Nije li upravo zbog toga nastala Organizacija Ujedinjenih Naroda: protiv rata a za mir? Poslušajte vidovite riječi Johna Kennedyja, velikana koji je nestao a koji je prije četiri godine izjavio: »Čovječanstvo mora dokrajčiti rat ili će rat dokrajčiti čovječanstvo«. Nisu potrebni mnogi govori da bi se protumačila krajnja svrsishodnost vaše Ustanove. Dovoljno je podsjetiti na to da krv milijuna ljudi, da nečuvene i nebrojene patnje, da besmislena ubijanja i strahovite ruševine potvrđuju savez koji vas ujedinjuje u jednom zavjetu koji treba promijeniti buduću povijest svijeta: nikada više rata nikada više rata! Mir, mir je onaj koji mora voditi sudbinu naroda i cijelog čovječanstva!

Hvala vama, čast vama, koji već dvadeset godina radite za mir i koji ste za ovu svetu stvar čak i odlične žrtve dali! Hvala i čast vam zbog sukoba koje ste spriječili i zbog onih koje ste uredili. Rezultati vaših napora u korist miru sve do ovih posljednjih dana omogućuju, iako još nisu odlučujući, da možemo biti tumač cijelog svijeta i da vam u njegovo ime izrazimo čestitke i zahvalnost.

Izgrađivati mir

Vi ste gospodo ispunili i ispunjavate veliko djelo: vi ljude učite miru. OUN je velika škola gdje se prima odgoj, i mi smo ovdje u »aula magna« ove škole. Tko god ovdje zauzme mjesto, postaje učenik i učitelj u umjetnosti izgradnje mira. I kada izlazite iz ove dvorane, svijet usmjeruje poglede na vas kao na arhitekta, graditelja mira.

Mir, vi to znate, ne izgrađuje se samo političkim sredstvima i ravnotežom sila i interesa. On se izgrađuje duhom, idejama, djelima mira. Vi radite na ovom velikom djelu. Ali vi ste istom na početku vaših napora. Da li će svijetu ikada poći za rukom svladati partikularistički i ratoborni mentalitet koji je dosad bio potka najvećeg dijela povijesti? Teško je to predvidjeti; ali lako je ustvrditi da se treba odlučno staviti na put prema novoj, miroljubivoj povijesti, onoj koja će doista i potpuno biti ljudska, onoj istoj povijesti koju je Bog obećao ljudima dobre volje. Putevi ove povijesti pred vama su zacrtani: prvi je onaj razoružanja.

Ako želite biti braća, putite da oružje padne iz vaših ruku. Ne može se ljubiti napadačkim oružjem u rukama. Oružje, pogotovo strašno oružje koje vam je dala suvremena znanost, još prije nego što uzrokuje žrtve i ruševine, rađa teške sne, pothranjuje zle osjećaje, stvara more, nepovjerenja, tmurne odluke; ono iziskuje goleme troškove, zaustavlja planove solidarnosti i korisnog rada, iskrivljuje psihologiju naroda. Tako dugo dok čovjek ostaje slabo, promjenjivo i čak zlo biće, što se često pokazuje, obrambeno oružje je nažalost nužno. Ali vi, vaša hrabrost i vaša vrijednost nukaju vas na proučavanje sredstava za jamčenje sigurnosti međunarodnog života bez pribjegavanja oružju; to je cilj dostojan vaših napora, to narodi od vas očekuju. To treba postići! I zato treba da raste jednodušno povjerenje u ovu ustanovu, da se poveća njezin autoritet; i tako će taj cilj - možemo se nadati - biti postignut. Vi ćete po tome zadobiti zahvalnost naroda, olakšanih od teških troškova za naoružanje i oslobođenih od more uvijek prijetećeg rata.

Mi znamo - i kako da se tome ne veselimo - da su mnogi od vas s blagonaklonošću razmatrali poziv koji smo prošloga prosinca za stvar mira u Bombayu uputili svim državama, da se u korist zemalja u razvoju upotrijebi barem jedan dio uštede koja se može ostvariti zahvaljujući smanjenju naoružanja. Mi ovdje obnavljamo taj poziv s povjerenjem koje nam

nadahnuju naša osjećaji humanosti i darežljivosti.

Jedni za druge

6. Govoriti o humanosti, darežljivosti, znači sjetiti se jednog drugog temeljnog načela Ujedinjenih Naroda, njegova pozitivnog vrhunca: ovdje se ne radi samo na tome da se spriječe sukobi među državama; radi se o tome da države postanu sposobne raditi jedne za druge. Vi se ne zadovoljavate samo time da olakšate supostojanje među narodima; vi činite jedan puno veći korak naprijed, dostojan naše pohvale i naše podrške; vi organizirate bratsku suradnju među narodima. Ovdje se ustanovljuje sistem solidarnosti koji čini da visoki ciljevi u redu civilizacije dobiju jednodušnu i skladnu potporu cijele obitelji naroda za dobro svih i svakog pojedinca. To je ono što je najljepše u Organizaciji Ujedinjenih Naroda, to je njezino autentično i ljudsko lice; to je ideal o kojem sanja čovječanstvo na svom hodočašću kroz vrijeme; to je najveća nada svijeta; mi ćemo se usuditi reći: to je odraz Božjeg plana - koji je transcendentan i pun ljubavi - za progres ljudskog društva, odraz u kojem vidimo evanđeosku poruku da se nebesko učini zemaljskim. Čini nam se da ovdje u stvari čujemo odjek glasa naših prethodnika posebno onog pape Ivana XXIII., čija je poruka Mir na zemlji našla među vama tako častan i znakovit odjek.

Prava i dužnosti čovjeka

Ono što vi ovdje proklamirate, jesu temeljna prava i dužnosti čovjeka, njegovo dostojanstvo, njegova sloboda; a prije svega vjerska sloboda. Osjećamo da ste vi tumači onoga što je najuzvišenije u ljudskoj mudrosti, gotovo bi rekli: njezino obilježje svetosti. Jer se radi, prije svega, o životu čovjeka, a život čovjeka je svet: nitko se ne smije usuditi u nj dirati. Upravo u vašoj skupštini poštivanje života, pa i u odnosu na važno pitanje nataliteta, treba naći svoje najveće priznanje i svoju najrazumniju obranu. Vaš je zadatak da učinite kako bi kruha bilo u izobilju na stolu čovječanstva, a ne da potpomažete umjetnu kontrolu rađanja, koja bi bila nerazumna, s ciljem da se smanji broj sudionika na gozbi života.

Ali nije dovoljno nahraniti gladne: treba za svakog čovjeka osigurati život koji je u skladu s ljudskim dostojanstvom. A vi se trudite da to ostvarite. Nije li to, pred našim očima, a zahvaljujući vama, ispunjenje proročanskog navještaja koji se tako dobro primjenjuje na vašu Ustanovu: »Rastalit će svoje mačeve da bi napravili plugove i svoja koplja da bi skovali kose« (Iz 2, 4). Ne koristite li vi golemu energiju zemlje i veličanstvena iznašašća znanosti ne više kao oružje smrti, nego kao oruđe života za novu eru čovječanstva?

Nama je poznato s kojim intenzitetom i s kojom rastućom djelotvornošću Organizacija

Ujedinjenih Naroda i svjetski organizmi, koji o njoj ovise, pomažu onim vladama gdje je potrebno ubrzanje socijalnog i ekonomskog napretka.

Poznato nam je s koliko žara nastojite pobijediti nepismenost i raširiti kulturu u svijetu; ljudima osigurati odgovarajuću i suvremenu zdravstvenu službu; staviti u službu čovjeka zadivljujuće snage znanosti, tehnike, organizacije: sve je to veličanstveno i zaslužuje pohvalu i podršku svih, uključujući i našu.

I mi bismo htjeli dati primjer, iako sićušnost naših sredstava ograničava praktični i kvantitativni domet našeg doprinosa: našim dobrotvornim ustanovama želimo dati novi zamah protiv gladi u svijetu i u korist temeljnih potreba: samo tako, i nikako drukčije, izgrađuje se mir.

Izgrađivati na duhovnim načelima

7. Još samo jednu riječ, gospodo, posljednju riječ: ovo zdanje koje izgrađujete ne počiva na čisto materijalnoj i zemaljskoj osnovici, jer to bi onda bilo zdanje izgrađeno na pijesku; ono počiva prije svega na našim savjestima. Da, došao je čas »obraćenja«, osobne promjene, obnove. Moramo se naviknuti shvaćati čovjeka na jedan novi način, shvaćati na nov način također i zajednički život ljudi, shvaćati konačno na nov način i putove povijesti i sudbine svijeta, prema riječima sv. Pavla: »Obući novog čovjeka stvorenog prema Bogu u pravедnosti i svetosti istine« (Ef 4, 23). Evo stigao je čas u koji se nameće jedna stanka, čas sabranosti, razmišljanja, gotovo molitve: treba se sjetiti našeg zajedničkog porijekla, naše povijesti, naše zajedničke sudbine. Nikada kao danas, u vremenu obilježenom tolikim ljudskim napretkom, nije bio isto toliko potreban poziv na savjest čovječanstva. Jer opasnost ne dolazi ni od napretka ni od znanosti, koji, pravilno korišteni, moći će riješiti velik broj ozbiljnih pitanja koja salijeću čovječanstvo. Prava opasnost je u čovjeku, koji raspolaže sa sve moćnijim sredstvima, primjenljivim za rušenje kao i za najveće pobjede.

Jednom riječju, zdanje suvremene civilizacije mora se izgrađivati na duhovnim načelima, koja jedina imaju snagu ne samo podržavati ga nego također osvjetljivati i oživljavati. A ova neophodna načela više mudrosti ne mogu počivati - to je naše duboko uvjerenje, vi to znate - nego na vjeri u Boga. Nepoznati Bog o kojem je govorio sv. Pavao Atenjanima na areopagu? Nepoznat od onih koji, iako toga nisu bili svjesni, ipak su tražili, a On se nalazio u njihovoj blizini, kao što je to slučaj kod mnogih ljudi našega stoljeća? Za nas, u svakom slučaju, i za sve one koji prihvaćaju neizrecivu objavu koju nam je Krist o njemu donio, to je živi Bog, Otac svih ljudi.